

TEOLOGIA I MORALNOŚĆ
Volumen 11(2016), numer 1(19)
doi: 10.14746/TIM.2016.19.1.11

JOANNA JANCZ

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa

Poczucie bezpieczeństwa Polaków w latach 2010-2015 w zmieniającym się środowisku bezpieczeństwa

Sense of Security of Poles in the Years 2010-2015 in a Changing Security Environment

WSTĘP

Świat, w którym żyjemy, nieustannie się zmienia. Globalizacja jako ta, którą dzisiaj tłumaczy się zarówno to, co złe, jak i to, co dobre, znacznie wpłynęła na tempo tych zmian. Wiele problemów nie dotyczy już tylko pewnego wycinka świata, ale stało się bądź wciąż staje się problemami o charakterze ogólnoswiatowym. Podobną skalę mają też współcześnie zagrożenia. Terroryzm, zmiany klimatyczne, epidemie, handel ludźmi, organami, narko- czy seksbiznes, dysproporcje pomiędzy biednymi a bogatymi, to problemy dotyczące całego świata.

Nieustannie pojawiają się nowe zagrożenia, a także sytuacje, które wpływają na zmianę stanu poczucia bezpieczeństwa. W ciągu ostatnich lat mogliśmy obserwować takie wydarzenia jak zamach na World Trade Center (2001); zamachy na pociągi w Madrycie (2004); zamachy w Londynie (2005); początek kryzysu w Grecji (2010), który pociągnął za sobą falę protestów a następnie uzewnętrznił inne typy kryzysów w Unii Europejskiej; początek Arabskiej Wiosny (2011); zamachy w Norwegii (2012); zamach podczas maratonu w Bostonie (2013); w końcu kryzys krymski zapoczątkowany w 2014 roku za naszą wschodnią granicą i wydarzenia z 2015 roku, jakimi były zamachy w Paryżu w styczniu oraz w listopadzie.

Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) już od niespełna 20 lat bada stan poczucia bezpieczeństwa Polaków w kraju i w miejscu zamieszkania. W ciągu tych lat owo odczucie zmieniało się w istotny sposób. Początkowo przeważał brak poczucia bezpieczeństwa, a od kilku lat utrzymuje się stabilny, wysoki stan poczucia bezpieczeństwa. W artykule analizie poddanych zostanie ostat-

nich pięć lat, kiedy prowadzone były badania, tj. lata 2010-2015. Wybrany został ten przedział, gdyż w jego trakcie miały miejsce wydarzenia, które znacznie zachwiały bezpieczeństwem szczególnie w Europie. Dodatkowo uwzględnione zostaną dwa inne badania przeprowadzone również przez CBOS na zlecenie Biura Bezpieczeństwa Narodowego (BBN) pod nazwą Ocena Stanu Bezpieczeństwa w Państwie. Wskazane badania zostały przeprowadzone w latach 2011 oraz 2014. Ujęcie w artykule dwóch ostatnich badań jest istotne, gdyż poruszają one kwestię zagrożeń militarnych oraz – szerzej rzecz ujmując – również bezpieczeństwa międzynarodowego. Sytuacja ma się zupełnie inaczej aniżeli w badaniach poczucia bezpieczeństwa, gdzie respondenci zwracają szczególną uwagę na zagrożenia o charakterze społeczno-gospodarczym znajdujące się w ich najbliższym otoczeniu, nie uwzględniając jednocześnie tego, co dzieje się poza granicami kraju i zagrożeń globalnych.

Celem artykułu jest dokonanie analizy siedmiu badań przeprowadzonych przez CBOS (w tym dwóch na zlecenie BBN) w latach 2010-2015, a następnie próba interpretacji ich wyników. Synteza może być przydatna podczas prób wskazania ewentualnych rekomendacji do przeprowadzenia podobnych badań w przyszłości. Podstawowym materiałem źródłowym pomocnym w napisaniu artykułu były raporty z przeprowadzonych badań, a także komentarze i ekspertyzy, które ich dotyczyły. Hipoteza, która przyświeca pracy, uzyskała brzmienie: na poczucie bezpieczeństwa Polaków w kraju i miejscu zamieszkania mogą wywierać wpływ bieżące wydarzenia na świecie.

BEZPIECZEŃSTWO I STAN POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA

W artykule, w którym jako główne zagadnienie badawcze występuje bezpieczeństwo, na samym wstępie warto przybliżyć samo pojęcie bezpieczeństwa, a także ujęcia psychologicznego jakim jest poczucie bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo, jak i wiele innych terminów, ma wiele definicji¹. W związku z tym, że samo pojęcie jest wykorzystywane przez coraz więcej dziedzin i jest łączone z nimi w samej nazwie, trudno jest o jego jednoznaczne rozumienie. W sporze definicyjnym widoczny jest jednak jeden wspólny aspekt, wskazujący, że oznacza ono „stan obiektywny polegający na braku zagrożeń, odczuwany subiektywnie przez jednostki lub grupy”². Tym samym przeciwieństwem tego stanu będzie poczucie zagrożenia. W zaprezentowanej powyżej definicji widoczne są dwie kwestie: stan obiektywny jako zewnętrzne warunki wpływające na człowieka, które można

¹ Zob. np.: J. Stańczyk: *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Warszawa 1996; *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2002.

² L. Korzeniowski, *Zarządzanie bezpieczeństwem. Rynek, ryzyko, zagrożenie, ochrona*, w: *Zarządzanie bezpieczeństwem*, red. P. Tyrała, Kraków 2000, s. 437.

mierzyć wymiernymi wskaźnikami i subiektywne odczuwanie jako to, co związane jest z jego własnym doświadczeniem.

Problem pojawia się natomiast w dyskusji dotyczącej najbardziej pożądanego poziomu, na jakim bezpieczeństwo powinno być rozważane: jednostkowym, narodowym czy może międzynarodowym³. Spór ten oscyluje wokół jednego z dylematów, mianowicie granicy między wolnością a bezpieczeństwem. Oczywiście jest, że dla bezpieczeństwa jednostka w pewnym sensie musi zgodzić się na ograniczenie swojej wolności. Pytaniem pozostaje, ile wolności jesteśmy w stanie oddać dla bezpieczeństwa na poziomie właśnie narodowym czy nawet międzynarodowym. W okresie zimnowojennym literatura zdominowana była ideą bezpieczeństwa narodowego określanego przede wszystkim w kategoriach militarnych, później koncepcja ta została uznana za zbyt wąską, a badacze zaproponowali rozszerzenie pojęcia bezpieczeństwa⁴. Tym samym postulowano, by w nowej koncepcji obok aspektu wojskowego ująć również polityczny, ekonomiczny, społeczny czy ekologiczny⁵. John Baylis zestawił kilka ujęć bezpieczeństwa, które warto przybliżyć dla zobrazowania różnorodności jego pojmowania:

1. Naród jest bezpieczny w takim stopniu, w jakim nie musi poświęcać swych podstawowych wartości jeśli chce uniknąć wojny, i w jakim może w ostateczności te wartości obronić, zwyciężając w wojnie (Walter Lippmann);
2. Bezpieczeństwo w znaczeniu obiektywnym, jest miarą braku zagrożeń dla nabytych wartości, a w znaczeniu subiektywnym – braku lęku, że ktoś zaatakuje te wartości (Arnold Wolfers);
3. W przypadku bezpieczeństwa dyskusja toczy się wokół poszukiwania wolności od zagrożeń. W kontekście systemu międzynarodowego przez bezpieczeństwo rozumie się zdolność państwa i społeczeństw do utrzymania niezależnej tożsamości i integralności w działaniu (Barry Buzan);
4. Ludzie i grupy społeczne tylko wtedy mogą osiągnąć trwałe bezpieczeństwo, kiedy nie pozbawiają go innych; dzieje się tak, gdy bezpieczeństwo pojmuje się jako proces emancypacji (Wheeler i Booth)⁶.

Bezpieczeństwo postrzegane jest różnie w zależności od tego, której teorii przedstawiciele będą się nim zajmować. Zmienia się również jego koncepcja w sytuacji pojawiania się nowych zagrożeń czy również w zależności roli państwa angażującego się w struktury różnych organizacji.

³ J. Baylis, *Bezpieczeństwo międzynarodowe i globalne w epoce pozimnowojennej*, w: *Globalizacja polityki światowej. Wprowadzenie do stosunków międzynarodowych*, red. J. Baylis, S. Smith, Kraków 2008, s. 366.

⁴ Tamże.

⁵ Tamże.

⁶ Tamże, s. 367.

Perspektywa subiektywna bezpieczeństwa, o której wspomniano już wcześniej, związana jest z psychologią, a samo poczucie bezpieczeństwa stanowi tu najistotniejszy kontekst. Jeśli poczucie jest definiowane jako zdawanie sobie sprawy z pewnych faktów oraz zjawisk mających miejsce w otaczającym nas świecie, a także stanów wewnętrznych, świadomości, wrażenia, odczuć⁷, to poczucie bezpieczeństwa będzie rozumiane jako stan odczuwania spokoju i braku zagrożeń. Również w psychologii bezpieczeństwo nie jest rozumiane jednoznacznie i jest rozpatrywane na poziomie trzech płaszczyzn, jako: potrzeba, wartość i poczucie⁸.

BADANIA CBOS A POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA I OPINIE O BEZPIECZEŃSTWIE POLAKÓW

Jak już powyżej wspomniano, analizie poddanych zostanie pięć badań CBOS oraz dwa badania specjalne „Ocena stanu bezpieczeństwa państwa” zrealizowane na zlecenie BBN w 2011 roku oraz w 2014 roku. Poniżej zamieszczono nazwy badań dotyczących poczucia bezpieczeństwa, przeprowadzonych w poszczególnych latach, z datą wydania komunikatu oraz informacją o próbie, na której je przeprowadzono (N). W każdym z tych przypadków brała udział reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski.

- **13.05.2015** – Polacy o bezpieczeństwie w kraju i w miejscu zamieszkania, N – 1027
- **06.06.2014** – Opinie o bezpieczeństwie w kraju i miejscu zamieszkania, N – 1028
- **16.05.2013** – Bezpieczeństwo publiczne, N – 1150
- **10.05.2012** – Opinie o bezpieczeństwie i zagrożeniu przestępczością, N – 1018
- **24.05.2011** – Poczucie bezpieczeństwa, zagrożenie przestępczością i stosunek do kary śmierci, N – 1192
- **16.06.2010** – Opinie o poczuciu bezpieczeństwa i zagrożeniu przestępczością, N – 1056.

Mimo że nazwy pięciu badań różnią się między sobą, treść w nich zawarta pozwala na dokonanie porównania udzielanych odpowiedzi. Jedno z nich, przeprowadzone przez CBOS, zostało wzbogacone o dodatkowy wątek, jakim jest stosunek do kary śmierci. Jest to drugie badanie, w którym CBOS dodatkowo poruszył tę kwestię. Pierwszy raz miało to miejsce w 2007 roku. Kara śmierci

⁷ *Mały słownik języka polskiego*, red. E. Sobol, Warszawa 1995, s. 641.

⁸ R. Klamut, *Bezpieczeństwo jako pojęcie psychologiczne*, w: *Zeszyty Naukowe Politechniki Rzeszowskiej nr 286 Ekonomia i Nauki Humanistyczne z. 19 (4/2012) 2012*, s. 42, <http://doi.prz.edu.pl/pl/pdf/einh/21> [dostęp: 6.03.2016].

zapisła się na kartach historii Polski, jednak już od dawna nie jest wykonywana, a wraz z wejściem w życie Konstytucji z 1997 roku i kodeksu karnego z tego samego roku, również jej orzekanie nie jest możliwe. Problem kary śmierci i dylematy związane z jej stosowaniem często powracają do dyskursu publicznego. Aktualnie najwyższą karę utrzymuje 48 państw na całym świecie. Mimo iż większość z nich to kraje niedemokratyczne Afryki, Azji, Bliskiego Wschodu, a także Białoruś, to na liście tej znajdują się również Stany Zjednoczone, Japonia oraz Indie⁹. Polska związana członkostwem w wielu organizacjach międzynarodowych, nie może aktualnie wprowadzić do swojego porządku prawnego tego typu kary za najcięższe przestępstwa. Jednak dyskusje na ten temat powracają przy okazji prezentowania raportów o jej wykonywaniu, w związku z medialnie nagłaśnianymi okrutnymi przestępstwami czy przestępstwami, gdzie kwestia dowodów o winie jest wątpliwa. Szczególnie w sytuacjach brutalnych mordów obywatele wykazują swoją aprobatę dla kary śmierci. W Polsce, podobnie zresztą, jak na świecie, kara śmierci cieszy się społecznym poparciem. W badaniu przeprowadzonym w 2011 roku większość Polaków, gdyż aż 61%, opowiada się za możliwością zastosowania kary śmierci w przypadku najcięższych przestępstw¹⁰.

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA W POLSCE

Tab. 1. Czy Polacy czują się bezpiecznie w swoim kraju?

	TAK	NIE	NIE WIEM
2015	66%	28%	5%
2014	70%	24%	6%
2013	64%	33%	3%
2012	66%	31%	3%
2011	75%	22%	3%
2010	70%	26%	4%

Opracowanie własne na podstawie danych CBOS [2010; 2011; 2012; 2013; 2014; 2015].

⁹ W 2015 r. wykonano najwięcej wyroków śmierci od ponad 25 lat, <http://www.euractiv.pl/demokracja/wywiad/w-2015-r-wykonano-najwiecej-wyrokow-mierci-od-ponad-25-lat-008265>, [dostęp: 15.04.2016].

¹⁰ CBOS, *Poczucie bezpieczeństwa, zagrożenie przestępczością i stosunek do kary śmierci*, Warszawa 2011, s. 5, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2011/K_060_11.PDF.

Na pytanie „Czy Pana(i) zdaniem Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?”, znaczna większość respondentów wskazuje, że Polska jest bezpiecznym krajem. Analizując badania ze wskazanego okresu, widoczne jest stabilne poczucie bezpieczeństwa. Tendencja ta uległa zmianie od 2007 roku, kiedy ów poziom zaczął rosnąć i się ustabilizował. Jak wskazuje się w analizach CBOS, lata 90. charakteryzowały się niskim poczuciem bezpieczeństwa, a tendencja ta zaczęła się zmieniać dopiero w 2001 roku¹¹. Wpływ na udzielane odpowiedzi wywiera kilka czynników. Można do nich zaliczyć: wiek, miejsce zamieszkania, wykształcenie czy sytuację materialną. Osoby oceniające swoją sytuację materialną za złą, jednocześnie wykazują niższe poczucie bezpieczeństwa; odwrotnie wygląda to w zakresie wykształcenia, gdzie owo poczucie wzrasta z wykształceniem¹². Pozytywnie o bezpieczeństwie w kraju wypowiadają się przede wszystkim mieszkańcy miast, a bardziej krytycznie mieszkańcy mniejszych miejscowości¹³, co zupełnie odwrotnie prezentuje się w przypadku poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Ciekawe może być tu również porównanie poczucia bezpieczeństwa w kraju przed 2014 roku i w jego trakcie. Za wschodnią granicą rozgorzał konflikt, który – mogłoby się zdawać – wpłynie w znacznym stopniu na opinię Polaków. Tymczasem różnica w odczuwaniu poczucia bezpieczeństwa jest niewielka. Być może Polacy, widząc, co dzieje się w pobliżu, docenili to, co mają na miejscu, we własnej ojczyźnie.

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA W MIEJSCU ZAMIESZKANIA

Tab. 2. Czy Polacy czują się bezpiecznie w miejscu, w którym mieszkają?

	TAK	NIE	NIE WIEM
2015	88%	11%	1%
2014	90%	9%	1%
2013	89%	10%	1%
2012	89%	9%	1%
2011	88%	11%	1%
2010	86%	13%	1%

Opracowanie własne na podstawie danych CBOS [2010; 2011; 2012; 2013; 2014; 2015].

¹¹ CBOS, *Polacy o bezpieczeństwie w kraju i w miejscu zamieszkania*, Warszawa 2015, s. 1-2, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_065_15.PDF.

¹² Badania CBOS [2010; 2011; 2012; 2013; 2014; 2015].

¹³ Tamże.

Polacy w ostatnich latach czują się bezpieczniej w swoim miejscu zamieszkania aniżeli w kraju. Wyższe punkty procentowe widoczne są w każdym z analizowanych badań. Do grupy, która czuje się najbezpieczniej, należą przede wszystkim mieszkańcy wsi¹⁴. Duże miasta to również większe zagrożenia. Znajduje się w nich zarówno infrastruktura krytyczna, jak i cele miękkie, które są atrakcyjne dla przestępców i terrorystów. Miasta od wsi różni jeszcze jeden szczególny element. Jest nim anonimowość, którą trudno jest zachować w mniejszych miejscowościach, natomiast w pełni można ją utrzymać w dużych miastach.

Oczywiście zarówno na poczucie bezpieczeństwa we własnym kraju, jak i w miejscu zamieszkania, wpływ mają indywidualne doświadczenia badanych. Osoby, które padły ofiarą przestępstwa, oceniają bezpieczeństwo niżej niż ci, którzy z przemocą nie mieli bezpośrednio do czynienia. Opinie na badany temat są również powiązane z zaufaniem do państwa oraz jego instytucji. Jeśli państwo działa sprawnie, będzie w stanie poradzić sobie z przestępczością.

Ciekawie prezentują się również analizy dotyczące poczucia zagrożenia. W pytaniu „Czy obawia się Pan(i) tego, że może stać się ofiarą przestępstwa?”, w analizowanych latach wyniki prezentowały się mniej więcej na równi. Największa dysproporcja pojawiła się w 2011 roku, gdzie różnica wynosiła 24% (osoby obawiające się: 37%; nieobawiające się: 61%)¹⁵. Zupełnie odwrotna sytuacja miała miejsce w roku 2015 roku, kiedy to odnotowano najmniejszą, bo tylko jednoprocenową różnicę¹⁶.

Badania dotyczące stanu poczucia bezpieczeństwa Polaków, a następnie prezentowane przez CBOS na tej podstawie komunikaty nie uwzględniają zewnętrznego charakteru zagrożeń. Respondenci pytani są o to, czy czują się zagrożeni przestępczością, ale dla przykładu nie są pytani o to, czy obawiają się ataku ze strony innego państwa bądź zamachu terrorystycznego. Globalizacja łamie granice, czego skutkiem jest również upowszechnianie zagrożeń.

Na zlecenie BBN CBOS przeprowadził dwa badania pod nazwą „Ocena stanu bezpieczeństwa państwa”. Pierwsze z nich miało miejsce w 2011 roku, drugie natomiast w 2014 roku, co było bardzo dobrą okazją do poznania nastrojów Polaków w sytuacji wzmagającego się konfliktu za naszą wschodnią granicą. W związku z bardzo obszernym charakterem tych badań w tej części artykułu zaprezentowane zostaną jedynie wybrane ich elementy, które dotyczą zewnętrznych zagrożeń oraz gwarantów bezpieczeństwa dla Polski. Uwzględnione więc zostanie to, jak w latach 2011-2014 zmieniło się postrzeganie wybranych zagrożeń dla bezpieczeństwa Polski oraz hierarchia postrzeganego wpływu na bezpieczeństwo.

¹⁴ Badania CBOS [2010; 2011; 2012; 2013; 2014; 2015].

¹⁵ CBOS, *Polacy o bezpieczeństwie w kraju i w miejscu zamieszkania*, Warszawa 2015, s. 6, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_065_15.PDF.

¹⁶ Tamże.

Tab. 3. Zmiany w postrzeganiu wybranych zagrożeń*

	2011	2014
Kryzys finansowy w Europie	6,43	4,33
<u>Narastająca bieda</u>	6,41	5,59
<u>Niepokoje i protesty społeczne</u>	5,87	4,68
Wojna w Europie	2,49	3,26
Atak militarny	2,02	3,21
Atak nuklearny	1,67	2,04

Źródło: Rychard A., *Ekspertyza na temat interpretacji wniosków z badania „Ocena stanu bezpieczeństwa państwa. Raport z badania sondażowego przeprowadzonego na zlecenie Biura Bezpieczeństwa Narodowego*, s. 4, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/05/ekspertyza_andrzej_rychard.pdf.

*dane w tabeli prezentują średnią na skali 0-10

Powyższe zestawienie wskazuje, że zarówno w 2011 roku jak i 2014 roku za najważniejsze uznawano zagrożenia o charakterze społeczno-ekonomicznym. Polacy w nieznacznym stopniu obawiali się zagrożeń militarnych w postaci wojny czy innego ataku o charakterze zbrojnym. W 2014 roku widoczna jest jednak delikatna zmiana w tym kierunku. Największych zagrożeń Polacy upatrują w swojej codzienności i bliższym otoczeniu, a nie w kontekście międzynarodowym. Za przyczynę takiego stanu rzeczy można uznać to, że od lat Polacy nie mieli do czynienia z zagrożeniami militarnymi¹⁷.

Kolejnym ważnym elementem, który znalazł się w badaniach, a który uległ pewnym zmianom w analizowanym okresie, jest hierarchia postrzeganego wpływu na bezpieczeństwo. Zatem ankietowani mieli okazję wypowiedzieć się, które komponenty uznają za szczególnie istotne gwaranty bezpieczeństwa. Czy są to zatem dla nich organizacje i instytucje o charakterze międzynarodowym, czy może służby towarzyszące ich codzienności, jak straż miejska, policja czy straż pożarna. Wyniki prezentuje tabela 4.

Czołówka gwarantów bezpieczeństwa w zasadzie pozostaje bez zmian. Do rotacji doszło jednak na poszczególnych miejscach z korzyścią dla władz państwowych, które w 2014 roku, zdetronizowały Unię Europejską, osiągając jednocześnie wyższy wynik niż będąca na tym miejscu wcześniej UE. Na drugim miejscu pozostaje NATO. Chociaż obywatele bardziej obawiają się tego, co bezpośrednio może ich dotknąć w miejscu zamieszkania aniżeli zewnętrznych zagrożeń militarnych, widzą, że władze samorządowe nie są w stanie zapewnić im pełnego bezpieczeństwa.

¹⁷ A. Rychard, *Ekspertyza na temat interpretacji wniosków z badania...*, dz. cyt., s. 4.

Tab. 4. Hierarchia postrzeganego wpływu na bezpieczeństwo w latach 2011 i 2014

2011	%	2014	%
UE	68	Władze państwa	81
NATO	67	NATO	79
Władze państwa	66	Wojsko	76
Wojsko	63	UE	75
Przywódcy europejscy i światowi	62	Służby specjalne	68
Światowe organizacje finansowe i gospodarcze	59	Przywódcy europejscy i światowi	67
Policja	58	Światowe organizacje finansowe i gospodarcze	64
Służby specjalne	56	Policja	55
Straż pożarna	32	Media	34
Media	31	Straż pożarna	31
Obywatele	11	Obywatele	16
Władze samorządowe	-1	Władze samorządowe	-5
Przedsiębiorcy	-32	Przedsiębiorcy	-43

Opracowanie własne na podstawie: A. Rychard, *Ekspertyza na temat interpretacji wniosków z badania...*, dz. cyt., s. 5-6.

Analizując wyniki wszystkich powyższych badań, można stwierdzić, że Polacy od ostatnich pięciu lat czują się bezpiecznie w swojej ojczyźnie. Obawiają się przede wszystkim problemów społeczno-ekonomicznych, a nie zagrożeń o charakterze militarnym, co się jednak minimalnie zmienia. Na podstawie drugiego badania przeprowadzonego na zlecenie BBN widać, że Polacy dostrzegają potencjał własnych władz. Być może jest to dla nich wskazówka, by wzmocniły doceniane siły narodowe. Badania przeprowadzone na zlecenie BBN są bardzo dobrym uzupełnieniem standardowych corocznych badań stanu poczucia bezpieczeństwa. Odwołują się do znacznie szerszego zakresu komponentów wpływających na poczucie bezpieczeństwa. Być może dobrą wskazówką byłoby poświęcenie większej uwagi na wpływ środków masowego przekazu na postrzeganie zagrożeń i bezpieczeństwa, które to współcześnie w znacznej mierze nie tylko interpretują rzeczywistość, narzucając pewne ramy, ale także w pewnym sensie ją kreują.

Współcześnie mamy do czynienia z namnażaniem się różnego typu kryzysów. Zagwarantowanie bezpieczeństwa swoim obywatelom w takich warunkach jest wyzwaniem dla państwa. Za pożądane można uznać uzupełnianie działań pomiędzy organizacjami międzynarodowymi a państwem. Już dawno przestaliśmy funkcjonować w świecie samotnych wysp, jesteśmy związani licznymi współzależnościami.

SUMMARY

Taking into account the changing security environment and new threats, on the basis of research by CBOS, the author decided to analyze how the state of security of Polish people over the years 2010-2015 has changed. This period is important because of incidents which took place at that time and could influence the state of security. Take for example the beginning of Arab Spring, attacks in Norway, Crimean crisis or acts of terrorism in France. The author presented seven researches done during five years and made a synthesis which can be useful in this area to show recommendation to make similar research in the future.

Keywords

security, threats, CBOS research, terrorism, Crimea crisis

BIBLIOGRAFIA

- Baylis J., *Bezpieczeństwo międzynarodowe i globalne w epoce pozimnowojennej*, w: *Globalizacja polityki światowej. Wprowadzenie do stosunków międzynarodowych*, red. J. Baylis, S. Smith, Kraków 2008.
- CBOS, *Poczucie bezpieczeństwa, zagrożenie przestępczością i stosunek do kary śmierci*, Warszawa 2011, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2011/K_060_11.PDF.
- CBOS, *Bezpieczeństwo publiczne*, Warszawa 2013, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_063_13.PDF.
- CBOS, *Ocena stanu bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 2014, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/05/ocena_stanu_bezpieczenstwa_panstwa.pdf.
- CBOS, *Opinie o bezpieczeństwie i zagrożeniu przestępczością*, Warszawa 2012, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2012/K_062_12.PDF.
- CBOS, *Opinie o bezpieczeństwie w kraju i miejscu zamieszkania*, Warszawa 2014, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2014/K_084_14.PDF.
- CBOS, *Opinie o poczuciu bezpieczeństwa i zagrożeniu przestępczością*, Warszawa 2010, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_080_10.PDF.
- CBOS, *Polacy o bezpieczeństwie w kraju i w miejscu zamieszkania*, Warszawa 2015, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_065_15.PDF.
- Euractiv.pl, *W 2015 r. wykonano najwięcej wyroków śmierci od ponad 25 lat*, <http://>

www.euractiv.pl/demokracja/wywiad/w-2015-r-wykonano-najwiecej-wyrokow-mierci-od-ponad-25-lat-008265, (dostęp: 15.04.2016).

Klamut R., *Bezpieczeństwo jako pojęcie psychologiczne*, w: Zeszyty Naukowe Politechniki Rzeszowskiej nr 286 Ekonomia i Nauki Humanistyczne z. 19 (4/2012) 2012, <http://doi.prz.edu.pl/pl/pdf/einh/21> [dostęp: 6.03.2016].

Korzeniowski L., *Zarządzanie bezpieczeństwem. Rynek, ryzyko, zagrożenie, ochrona*, w: *Zarządzanie bezpieczeństwem*, red. P. Tyrała, Kraków 2000.

Mały słownik języka polskiego, red. E. Sobol, PWN, Warszawa 1995.

Rychard A., *Ekspertyza na temat interpretacji wniosków z badania „Ocena stanu bezpieczeństwa państwa. Raport z badania sondażowego przeprowadzonego na zlecenie Biura Bezpieczeństwa Narodowego*, s. 4, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/05/ekspertyza_andrzej_rychard.pdf.

Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, AON, Warszawa 2002.

Stańczyk J., *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, ISP PAN, Warszawa 1996.

Joanna Jancz [joanna.jancz@amu.edu.pl] – doktorantka w zakładzie Badań nad Integracją Europejską WNPiD UAM. Interesuje się europejską polityką zagraniczną, dyplomacją oraz organizacjami międzynarodowymi.